

Üldplaneeringu lähteseisukohtade koostamine: väärtused ja strateegilised põhimõtted

27. augustil 2022. a. Vormsi koolituskeskuses kell 16:00 – 19:00

Memo

Osalesid: Algor Streng, Elle Puurmann, Toomas Valge, Mart Mere, Ants Rajando, Ants Streng, Anu Streng, Andres Levald, Day-Lee Holm, Siim Särekanno, Liina Jutt, Ene Sarapuu, Maris Jõgeva, Tuuli Veersalu

Veebis: Jaak Kaabel, Madli Tarjus, Kata Varblane, Janika Viilma

Tuuli Veersalu andis alustuseks ülevaate üldplaneeringu (ÜP) lähteseisukohtade (LS) koostamise eesmärgist ja seisust. Lähteseisukohad on olulised vallavalitsusele, et mõista, millist ekspertteadmiste on vajalik üldplaneeringu koostamisel kaasata; kas ja milliseid alusuuringuid on vaja läbi viia. LS on sisendiks ÜP koostaja ja keskkonnamõju strateegilise hindamise läbiviija leidmise hankesse.

Andres Levald jagas (endise konsultandina) mõtteid kehtiva Vormsi valla ÜP kohta ja vastas uue ÜP koostamisega seotud küsimustele.

Järgnes rühmatöö – ajurünnak ja arutelu, et sõnastada Vormsi saare olulised väärtused ja strateegilised eesmärgid, mis annavad edasistele planeeringu otsustele suuna.

Elust Vormsi saarel

Soojenduseks otsisime vastust kahele küsimusele: 1) mida tuleb teha, et keegi ei tahaks enam Vormsil elada? 2) mida tuleb teha, et elu Vormsil õitseks?

Keegi ei taha enam Vormsil elada kui	Elu Vormsil õitseb kui
TEENUSED, HARIDUS	
teenused lakkavad	mobiilne internet ja laitmatu telefonilevi
teenuste puudulikkus	kõik esmavajalikud teenused
pood kaob ära	hädavajalik infra, mh valguskaabel, side, laeva- ja muu ühenduse pidamine, liiklus, transport
suletakse pood ja postkontor	saar on energeetiliselt sõltumatu mandrist
	ühistranspordi parandamine
	mobiilne internet ja laitmatu telefonilevi
kooli kadumine	tiptasemel ja tunnustatud kool
kool suletud või vindub	kool kui iga viikingi unistus
	lastele õpetatakse põhikoolis purjetamist
	põnevat sisu pakkuv kool
	tuleb tuua saarele ülikool
	vägev spordihoone
KOHALIK RESSURSS, ETTEVÕTLUS	
püsielanikul ei ole enam maad	saare kohaliku ressursi mõistlik kasutus
kui ei oleks metsloomi	vormsilased omavad maad ja õigust kalapüügile
hävitada looduskeskkond	kohaliku toorme väärindamine

Keegi ei taha enam Vormsil elada kui	Elu Vormsil õitseb kui
lubada raiuda kuidas keegi tahab	maaressurss peab kuuluma kohalikele, ka kalapüügiõigus
jätkuvad lageraied	püsielanikele töökohad (2x)
lageraie (2x)	töökohtade loomine: väiketootmine, ettevõtlus
Vormsist saab tööstussaar	Vormsi NOKIA ja selle turundamine
tuulepark Vormsil või Vormsi ümber	
suurtootmine (2x) ja suured hotellid	
VÄÄRTUSED, VABADUS	
hävitada pärandmaastikud	hoitakse alles saare väärtused: inimesed, hea kogukond, keskkond
saare ilme (loodus + arhitektuur) suur muutumine	Vormsi koolis õpib palju kohalikke lapsi (vähemalt 85), selle eelduseks on töökohad
Vormsist saab suvila saar (2x)	rannarootsi kultuur on elujõuline ja nähtav
lärmasuk, läbikäigu saar	looduskeskkonna ja arhitektuuripärandi kaitse
suured korterelamud	pärandmaastikud
vabakäiguvangla	traditsioonilist arhitektuuri rohkem külapildis
kui elu üle reguleerida ja kaob vabadus	traditsiooniliste käsitööskuste elus hoidmine
lubatakse ehitada igale poole kuhu keegi tahab (2x)	arhitektuuri- ja maastiku pärandi hoidmine ja edasiarendamine
keelata ehitamine (kodu)	põhjalik matkaradade võrgustik
looduskaitsealade suur rohkus	inimeste tegevus ja metsik loodus leiavad harmoonia
praamiliiklus keelata	meri oluliseks
ühendus mandriga kaob	sadamad ja laurikohad
vähendatakse võimalust merele pääseda	merele lähemale
puudub ligipääs merele	merekultuur ja pääs merele
külasadamad puuduvad	
VALITSEMINE, KOGUKOND	
	areneb tugev kogukond, omavalitsus, töökohad, kool jne kõige alus
ollakse vastu arengule	toimub areng ja koostöö inimeste vahel
taandareng	jätkeb arukaid eestvedajaid
	püsielanikke peab olema rohkem
elatakse minevikus	kompetents
ollakse vastu kõigele uuele	otsustame asju koos
mitteoodatud suhtumine	ei toimuks uute inimeste alavääristamist
arvesse tulevad ainult erahuvid, mitte ühised huvid	kõigile antakse võimalus (kuulatakse vähemalt ära)
	ühis-kogukondlikud kokkulepped

Väärtustest ja arengupõhimõtetest

- üldplaneeringuga tuleb tugevamalt siduda püsielustusega väikesaarte seaduse eesmärgid ja põhimõtted - hinnata üldplaneeringu elluviimise mõju väikesaarte seaduse järgimisele

- oluline on planeeringuga luua eeldused nii kaasaegse **ettevõtluse võimaldamiseks, sh sinimajanduse teadvustamine/arendamine**, kui ka **traditsioonilistele tegevustele** (mõistlik põllu- ja metsamajandus – pärandmaastike hoidmise võimalus) ja seeläbi töökohtade tekkimisele
- juba planeeringu koostamisel mõelda, kuidas toimub nende **põhimõtete rakendamine**
- külakeskuste laiendamine on oluline, aga ka (rootslaste) **tühjade kinnistute “raputamine”**
- Vormis on kogukond jagatud kaheks: vanad ja uued, kelle vahel ühisjooned ja vastuolud. Planeeringu koostamisel on võimalus **kogukonda lähendada – leida ühisosa ja suuremat koostööd?** Samas väärtustatakse suuresti samu asju
- mida vaja selleks, et inimesed saaksid tulla ja mida selleks, et inimesed saaksid jääda (kogukonda kasvamine võib vajada aega)
- kogukonna oluline samm on haridus tervikuna ja haritud inimesed – **kool**, ka koostöö kõrgkoolidega
- vajalik on ressursianalüüs, et tekiks parem arusaam, millele tuginedes on võimalik arendada ettevõtlust ja töökohti
- kehtiva üldplaneeringu ja detailplaneeringute elluviimise kohta on puudu **mõtestatud kokkuvõte - kuhu see on viinud**
- oluliseks põhimõtteks peab jääma **pühasustuse tugevdamine/taastamine, see eeldab** tööhõivet ja kohalike ressursside kasutuselevõttu, ka arvestamist toimunud ja tulevaste muutustega ühiskonnas tervikuna
- pühasustuse lisandumiseks üks vajalik **eeldus on ehitustingimused** (arvestades, et elamumaa hind on Eesti kõrgeim), st võimalust ehitada mõnda piirkonda ka natuke suurem maja kui täna on lubatud (ei saa ehitada, ei tule noori inimesi - ei ole koolis lapsi)
- inimtegevuse ja looduse **tasakaal**
- meri nähtavaks
- **pärandmaastike** säilitamine
- põhimõtteks **vaba/avalik ligipääs merele, loodusele**; ehitustegevust ei planeeri loodusaladele, mis takistaks looduses ja mere ääres liikumist
- üldplaneeringusse osad kokkulepped **hea tavana**, näiteks - et saarel puuduvad tarad ja inimesed saavad vabalt liikuda mööda niite ja metsi
- ehitusõiguse andmisel järgitakse **looduslike tingimusi ja keskkonda**, leida kohad, kus elu võiks minna merele lähemale
- üldplaneeringu **kokkulepped** on olulised: nt **tingimused** ajaloolistele rannaküladele, ka turismi arendamise võimalused mere ääres, randades karjatamine
- **planeeringus täpsed alad, kuhu ehitada** vältimaks segadust

- Vormsi saare eripäraks on **tugevate ruumiliste ja sotsiaalsete seoste olemasolu ja olulisus.**